

Vojko Devetak

DOŠAŠĆE

Došašće ili priprava za Kristov dolazak počinje prvom Večernjom nedjelje koja je najbliža blagdanu sv. Andrije (30. XI.), a završava prvom Večernjom Gospodnjeg rođenja. Prvom nedjeljom došašća ujedno počinje i liturgijska godina.

Došašće slavljenje Kristova dolaska i Kristova povratka

Crkva tijekom godine slavi Kristovo Pashalno otajstvo, u vrijeme došašća posebno pak naglašava njegova dva aspekta: Došašće je vrijeme priprave za Božić u kojem se spominje *prvi dolazak* Božjeg Sina među ljude; sjećajući se prvog dolaska vjernici se kroz to vrijeme posebno usmjeravaju očekivanju *drugog Kristova dolaska* na koncu vremena. Prema tome, karakteristika ovog vremena je pobožno i radosno očekivanje.

Prve tragove slavljenja Došašća nalazimo u IV. stoljeću u liturgiji Galije i Španjolske. Za te liturgije to je bilo vrijeme priprave za Krštenje koje se podjeljivalo na Bogojavljenje. Ta je priprava najprije trajala tri tjedna, a kasnije 40 dana kao i korizma. Stoga se to vrijeme nazivalo »zimsko korizma« ili »korizma sv. Martina«, jer je počimala na blagdan sv. Martina (11. XI.). U liturgijskim obrascima naglašavalo se krštenje i poziv na obraćenje, koji je upravljen i onima koji su već kršteni. Vanjske karakteristike su bile: post, primanje sakramenata i kršćanska karitas.

U Rimskoj liturgiji, koja nije poznavala krštenje na Bogojavljenje, Došašće je vrijeme radosne priprave za Božić, pa je zbog te radosti post bio isključen. Povezano s tim u pripravi se daje prednost događajima Kristova pojava među ljudima: navještaj njegova dolaska po Anđelu Mariji; Kristov susret s Ivanom Krstiteljem prigodom Marijina pohađenja Elizabeti; sam događaj rođenja uz stalni poziv na radost. Motiv te radosti je Kristova prisutnost među ljudima, a uzor te radosti je Marija.

Daljnja činjenica koja je determinirala ovo razdoblje je eshatološka perspektiva. Ovo se je vrijeme poimalo i kao vrijeme očekivanja slavnog Kristova povratka kojeg kršćani trebaju uvijek spremni i bdijući očekivati.

Ti se različiti aspekti međusobno povezuju, popunjuju, usklađuju i karakteriziraju vrijeme došašća: asketska priprava i radosna nada u Kristov povratak. Kroz ovo vrijeme izmjenjuju se ozbiljnost i radost.

Liturgijski formulari Došašća uvode nas u klimu starozavjetnih pravednika koji su očekivali prvi dolazak Mesije. U čitanjima slušamo proročanstva starozavjetnih proroka, pjevamo starozavjetne psalme i molimo njihove molitve. Međutim, to ne činimo stavljajući se u situaciju i psihozu Izraelaca, ne fingiramo vraćanje natrag umišljajući kao da Mesija nije došao, moleći kao da Bog još nije poslao svoga Sina na zemlju da bi tako bolje procijenili dar spasa kojega je Krist donio. Ne! Došašće je stvarno vrijeme. Adventske i božićne događaje promatramo kao početak otajstva spasenja, kao momenat susreta Boga i čovjeka, inauguraciju Božjeg kraljevstva na zemlji. Naš definitivni susret s Bogom još se nije dogodio, Božje kraljevstvo još se nije očitovalo u svoj svojoj punini i moći. U to vrijeme promatramo dva povezana događaja: povijesni događaj rođenja usmjerenog konačnom događaju — Paruziji. Povijesni je događaj shvatljiv samo u svjetlu konačnog događaja. Kristovo očitovanje u punini vremena pretpostavlja bogojavljenje na koncu vremena. Možemo potpuno istinski izgovarati molitve starozavjetnih pravednika i očekivati ispunjenje proročanstva jer se nisu još potpuno ostvarila. Potpuno će se ostvariti drugim Kristovim dolaskom, a mi se trebamo pripremati i budni očekivati taj drugi dolazak. Čitavo liturgijsko vrijeme upravlja naš pogled i naše želje prema Gospodinu koji dolazi, ali Došašće daje posebni kolorit i posebni intenzitet tom očekivanju i toj nadi.

Došašće je proročko vrijeme

Došašće je vrijeme u kojem svu ljudsku povijest treba promatrati u svjetlu Onoga »koji jest, koji bijaše i koji će doći« (Otk 1, 4—8), koji je središte te povijesti. Liturgija ovog vremena stavlja nas u situaciju čekanja i nade. To je vjekovna putanja koja ide od stvaranja čovjeka do Kristova utjelovljenja i do konca svijeta. Toj našoj situaciji čekanja liturgija Došašća u svojoj veličanstvenosti predstavlja nam situaciju, primjer, misli i molitve onih koji su se pripremali i čekali prvi Kristov dolazak. Uz ostale posebno ističe tri lika koja dominiraju povijesnom scenom prošlosti, ali koji uvijek ostaju proroci sadašnjosti i budućnosti: prorok Izaija, preteča Ivan Krstitelj i Bogorodica Marija.

Veličanstvena figura proroka Izaije pojavljuje se u vrijeme velikog blagostanja njegova naroda. Upozorava ih na krhkost materijalnih dobara i navješta propast zbog grijeha i nevjere. I danas u vrijeme tehničkog napretka i nuklearne sile Izaijina upozorenja da treba poravnati put Gospodinu zvuči suvremeno i realistički. Čovjeka neće sam po sebi spasiti silni napredak, čak ga može uništiti, ako se čovjek ne obnovi u svojoj nutrini.

Uzvišeni lik Ivana Krstitelja i njegova poruka traži korjenito obraćanje, vjerno vršenje staleških dužnosti, svedočenje za istinu bilo pred kim trajni su uvjeti za dostojno primanje Krista i svjedočenja u svijetu.

Došašće, posebno pak IV. nedjelja, predstavlja nam Mariju ne samo kao Kristovu Majku, već i kao onu koja je vjerovala, nosila radosnu vijest Elizabeti i svijetu, koja je u poniznosti služila svojoj rođakinji i vjerno se posvetila svojoj misiji.

Sve su to divni primjeri i za danas da u suvremenom ambijentu uspostavljamo nove međuljudske odnose ljubavi.

Došašće je vrijeme kršćanske nade

Kršćansku nadu liturgija ovog razdoblja posebno produbljuje da bi shvatili važnost eshatološke nade za kršćanski život. Kršćanski je život uistinu vrijeme pokore, ali i vrijeme radosnog očekivanja. Kršćanin se ne zaustavlja na Kristu koji je po utjelovljenju prisutan kao da više ništa ne očekuje. Kršćanska ga nada stalno upućuje da bude pripravan za daljnu Božju intervenciju, onu konačnu. Kršćanski se život odvija između dva Kristova dolaska i u svjetlu tih činjenica dobiva svoj smisao. Eshatološka nada nije samo dodatak, obuhvaća početak i traje sve do svršetka, ispunjava se s dana na dan. Eshatologija nije samo stvarnost u koju se uzda, već i sama nada koju eshatološka stvarnost probuđuje. Eshatologija dominira kršćanskom vjerom, kao zora novog dana svojom svjetlošću obasjava sve stvarnosti, ona je nada, usmjerenje, kretanje naprijed, ona transformira sadašnjost. Problem budućnosti pravi je kršćanski problem. Kršćanstvo je vjera i nada u budućnost, vječnu budućnost u kojoj se Bog razotkriva. Za kršćanina sadašnjost je prolazno stanje koje treba prevladati. Nije on stoga pasivan u ovozemaljskom životu jer promatra nebo kao nagradu što je sačuvao sadašnjost. Kršćanin je stalno na putu pa promjene nutarnjeg i vanjskog života prihvaća s vjerom u budućnost, koja ga čeka pa stoga ne može biti inertan. Čovjek Božjeg dolaska zna da je budućnost već u svijetu stvarno prisutna. Kad je riječ o budućnosti ne misli se na nešto sasvim nova i nepredviđena, ono što je kršćaninu buduće u Kristu je povijesno. Eshatologija nije utopija, ono čega nema, budućnost je »Krist nada slave« (Kol 1, 27), uskrsli Krist koji će se vratiti, koga »postojano čekamo« (Rim 8, 25). Krista nam se predstavlja kao povijesna sadašnjost nade, kao savršeno utjelovljenje svih obećanja, kao povijesna budućnost čovječanstva. Ne radi se o tome da svoje tlapnje projiciramo na nebo, već da u Kristu gledamo budućnost ovoga svijeta, ovog našeg čovječanstva u kojem je On otajstveno prisutan snagom svoga novog života u kojem će se vidljivo očitovati na dan svoga povratka. Kršćanstvo je punina vremena u kojem je već u samom očekivanju prisutno ono novo i posljednje, ono što »cjelokupno stvorenje ustrajno očekuje« (Rim 8, 19).

Došašće s obzirom na svoja dva karakteristična aspekta podijeljeno je u dva dijela:

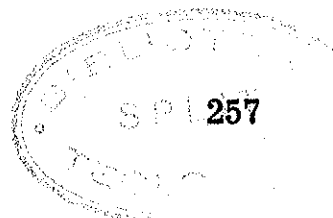
U prvom dijelu, od početka pa do 17. prosinca više se naglašava iščekivanje drugog Kristova dolaska. Tu misao izražavaju biblijska čitanja, molitvene formule, posebno predslavlje tog odsjeka u kojem se

veli: »On je već došao uzevši naše smrtno tijelo, ispunio pradavni Božji naum i otvorio nam put vječnog spasenja, da bismo — kad ponovo dođe u slavi veličanstvena — napokon u očitu daru primili ono što sada budno čekamo«.

U drugom dijelu, od 17. do 24. prosinca liturgija više naglašava pripravu za Gospodnje Rođenje, što je posebno izraženo predslavljem tog odsjeka: »Njega su naviještali svi proroci, Djevica ga majka s neizrecivom ljubavlju nosila, Ivan mu pjesmom najavio dolazak i nazočna ga pokazao. Njegovim darom već se unaprijed radujemo otajstvu njegova rođenja, da nas zateče i budne u molitvi i raspjevane njemu na slavu«.

Kroz vrijeme došašća dominira u liturgiji i u životu radosno očekivanje. Što se u nedjeljama došašća ne moli »Slava« nije to zbog istog razloga kao za korizmu, već da anđeoski himan u noći Rođenja odzvoni kao nešto novo (Rim. Kalendar, br. 61).

Došašće dakle nije isključivo slavljenje historizirane pripreve za Kristovo rođenje, jer je uvijek naglašeno Pashalno otajstvo i Kristov povratak. Došašće, kao i sva ostala liturgijska slavlja, nije drugo već jedan način slavljenja jednog jedinog otajstva. Došašće s Božićem je Pashalno otajstvo u svom prvom koraku, njegov alfa koji nas podsjeća na njegov omega, tj. na Kristov drugi dolazak.

Sakrament pokore (pomirenja)

ZELJE SVETOG OCA S OBZIROM NA SAKRAMENT POKORE

25. — 29. kolovoza 1975. godine u Firenci je održan XXVI. Liturgijski tjedan Italije na temu: »Pomireni s Ocem u Kristu i u Crkvi«. Bilo je 1500 učesnika: svećenika, redovnika, redovnica i laika. Uvodno predavanje imao je kard. Jakov R. Knox, prefekt Kongregacije sakramenata i bogoštovlja. Na početku Tjedna pročitano je pismo kard. Ivana Villota, državnog tajnika, koji je iznio misao i želje Svetog Oca o važnosti teme o pomirenju i samom sakramentu pokore, njegovoj pastoralnoj pripravi, slavlju, učestvovanju i učestalosti. Donosimo te želje Sv. Oca sa svrhom da budu kao putokaz u ispravnom shvaćanju sakramenta pokore o kojem ovdje govorimo s raznih vidova. — Nap. ur.

Sveti Otac je izrazio živo zadovoljstvo što će se 26. Liturgijski nacionalni tjedan, koji je potaknuo kao i svake godine Centar za liturgijsku djelatnost, održati u Firenci na temu: »Pomireni s Ocem u Kristu i u Crkvi«.

Razlog zbog kojeg se Sv. Otac tome raduje jest veoma velika važnost koju ima sakrament pomirenja u životu Crkve i pojedinih kršćana. On dobro zna da je, otkad je promulgiran novi obred pokore, u raznim talijanskim biskupijama bio pravi procvat inicijativa da se osvijetli teologija i pastoralna praksa toga sakramenta te da se promakne njegova sve svjesnija upotreba u kršćanskom životu. Sve to ulazi u pastoralni plan Talijanske biskupske konferencije, koja je prošle godine na svojem XI. općem zasjedanju potvrdila važni dokumenat o »Evangelizaciji i sakramentu Pokore«. Sam Sveti Otac više puta je govorio o tom vitalnom pitanju u svojim nagovorima prigodom generalnih audijencija za vrijeme Svete godine, u korizmi, u povodu promulgacije i stupanja na snagu novog Reda pokore. On je, dakle, veoma radostan što Liturgijski tjedan pruža prigodu za neka zapažanja koja smatra vrijednima za orijentaciju pastira i života vjernika.

Tema tjedna

Tema tjedna najprije iznosi: *Pomireni s Ocem*. Ispravno inzistira na najautentičnijem značenju pomirenja, onako kako ga je shvaćao sv. Pavao, tako da se na prvo mjesto stavi akcenat na dobrotu Božju, koja nas prva ljubi, prva nam dolazi u susret, da se pomirimo s Njim, našim Ocem.

Odatle naša dužnost da se obratimo, tj. da se obratimo i povratimo k Njemu, koji je neizmjereno milosrđe. Zaista je izraz i pojam milosrđa tako čest u Sv. pismu, posebno u Psaltiru, da je postao karakterističan i nezamjenljiv u kršćanskom rječniku da označi ne samo Božju ljubav za čovjeka, nego i onaj posebni oblik Božje ljubavi koja se ne prestaje očigledovati i poticati uza svu nedostojnost čovjeka koji je njen objekt.

Pomirenje s Ocem u Kristu, kaže nadalje tema. Zaista, Krist Gospodin, krvlju koju je prolio na križu, jest u centru tajne pomirenja koja se kasnije poistovjećuje sa samom tajnom oslobođenja i otkupljenja čovjeka od jedinoga pravog i najvećeg ropstva — grijeha. Nećemo nikada dovoljno naglasiti tu djelujuću Kristovu prisutnost koja se po sakramentalnom znaku pomirenja ostvaruje i trajno potvrđuje pashalni dinamizam koji ozdravlja, diže i posvećuje u prelazu iz tame u divno svjetlo Božanskog života.

Naravno, pozivanje na neizmjereno milosrđe Oca i na otkupljenje koje je ostvario Krist Gospodin neće moći a da ne procvjeta u posebnoj pažnji Duha Svetoga, kojeg je uskrsli Krist saopćio Apostolima s vlašću da otpuštaju ili zadrže grijeha, o čemu liturgija jezgrovito kaže: »On je oprostjenje svih grijeha« (Ipse est remissio omnium peccatorum — Darovna, subota VII. vazmenog tjedna).

Tako se sakrament osvjetljuje samim životom Presv. Trojstva, bilo da je shvaćen kao polazna točka: Otac koji nas je prvi ljubio, Krist koji se za nas sam darovao, Duh Sveti koji je na nas obilno izliven; bilo kao dolazna točka: Otac koji prima raskajanog sina na svom povratku k Njemu, Krist koji stavlja na ramena izgublenu ovцу da ju povрати u ovčinjak, Duh Sveti koji ponovo posvećuje svoj hram ili čini da njegov boravak u njemu bude življi i intezivniji. Ne preostaje nam drugo nego da se pustimo da nas prožme neizrecivo svjetlo trinitarnog misterija, da crpimo veličinu sakramenta pomirenja, da oživimo vjeru u njegovu sakramentalnu djelotvornost i da slavimo njegov obred s pouzdanim predanjem i djelotvornim zalaganjem.

Pomireni s Ocem u Kristu i u Crkvi, zaključuje tema susreta u Firenci. Ovdje bi se mogli donijeti lijepi citati kojima Uvod u novi obred, povezujući se s pavlovskim, patrističkim i koncilskim tekstovima, prikazuje Crkvu koja, bilo da pomiruje ljude s Bogom po nalogu Kristovu, ostvaruje njihovo obraćenje; bilo da je ona subjekt obraćenja u svojim grešnim članovima, u tom se obraćenju neprekidno pokazuje angažiranim na svim područjima svoga života.

Pastoralni vid sakramenta

Osim iznesenih natuknica koje žele potaknuti učenike da, pod vodstvom Učitelja Tjedna, prodube velike teološko-duhovne principe pokore, koje je izložio Tridentinski koncil a koji su i danas na snazi i obavezni, te da naglasi i još neke vidove koji imaju veliku važnost u slavljenju ovog sakramenta.

Sveti Otac se obraća u prvom redu svećenicima da ljube ovaj sveti misterij, da katehezom spremaju svoje vjernike i da budu uvijek spremni saslušati njihove ispovijedi. Novi obred pruža mnoge mogućnosti vrednovanja ovog sakramenta, posebno u okviru slavljenja Božje riječi. Ništa nije toliko važno kao spremnost i revnost pastira prema »ispovjedaonici«. Iako novi obred predviđa eventualnu preinaku same ispovjedaonice prema odobrenju zakonite vlasti, ipak ona treba sačuvati svoju važnu funkciju. Prema riječima Sv. Oca, ona mora ostati »sredstvo zaštite između službenika i pokornika, da osigura apsolutnu diskreciju razgovora kojeg su imali i koji je samo njima rezerviran« (Gen. audujencija 3. travnja 1974.).

Česta ispovijed

Sveti Otac vruće preporuča svim svećenicima, redovničkim osobama i vjernicima često primanje ovog sakramenta. Ima ih, na žalost, koji mnogo ne drže do česte ispovijedi, ali to nije misao Crkve. I novi obred preporuča čestu ispovijed, prikazujući je kao sredstvo obnove u rastu krsne milosti i kao prigodu i poticaj da se intimnije združimo s Kristom te da budemo poučljiviji glasu Duha. Pače, »česta ispovijed ostaje privilegirani izvor svetosti, mira i radosti«, kako je Sveti Otac naglasio u Apostolskoj adhortaciji o kršćanskoj radosti (AAS 67 (1975) 312).

Papa na koncu posebno naglašava ispovijed djece, naročito prvu ispovijed koja treba uvijek predhoditi prvu pričest, iako ne mora s njom biti povezana. Upravo od odgoja od najranije dobi zavisi naime ona evangelizacija pokore koja će kasnije uvijek učiniti plodnijim i svjesnijim doprinos žive vjere u slavljenju sakramenta, osobito će učiniti sigurnim i dosljednim sami kršćanski život dotičnoga.

Svi ovi, kao i drugi važni pastoralni razlozi sigurno će se tretirati i produpsti u radu Tjedna. Zbog toga Sveti Otac želi da ovaj Tjedan bude duhovno plodan kako bi svi učesnici od njega dobili poticaj za svoj velikodušni apostolat.

»Notitiae« 108—109 (1975) 220—222.